

14 + 1 πρακτικές και εφαρμόσιμες φιλοεπενδυτικές μεταρρυθμίσεις - Συμπεράσματα του συνεδρίου «Σχεδιάζουμε το μέλλον με επενδύσεις»

Η Ελλάδα καλείται σήμερα να καλύψει ένα σημαντικό επενδυτικό κενό της τάξης των €100 δισ. που αφήνει πίσω της η πολυετής ύφεση. Οι επενδύσεις ως ποσοστό του ΑΕΠ σήμερα είναι στο 12,6% (έναντι 26% το 2007) όταν στην υπόλοιπη Ε.Ε. είναι στο 20% και χώρες όπως η Ιρλανδία και η Τσεχία τρέχουν με ποσοστά επενδύσεων 33% και 26% επί του ΑΕΠ τους αντίστοιχα ([βλέπε εδώ](#)).

Το σενάριο αύξησης των επενδύσεων με ετήσιο ρυθμό της τάξης του 15% είναι πλέον μονόδρομος για να καταφέρουμε σε 4 χρόνια να προσεγγίσουμε τα ευρωπαϊκά επίπεδα επενδύσεων και να επανέλθει η οικονομία στην επιθυμητή κανονικότητα. Δυστυχώς, η επενδυτική και επιχειρηματική ανταγωνιστικότητα της χώρας παραμένει μακριά από εκείνη της Ε.Ε. Παρά την μεταρρυθμιστική προσπάθεια των τελευταίων ετών, απέχουμε σε όλους εκείνους τους δείκτες που ενθαρρύνουν τις παραγωγικές επενδύσεις. Το επιχειρηματικό περιβάλλον και η άρση των εμποδίων που αντιμετωπίζουν οι επενδυτές συνεχίζουν να αποτελούν ένα σημαντικό ζητούμενο.

Μετά τα μνημόνια, πρέπει να έχουμε το δικό μας σχέδιο για να πορευτούμε με δίκη μας ευθύνη. Όμως στο εθνικό αναπτυξιακό σχέδιο απουσιάζει ένα πρόγραμμα επενδυτικών μεταρρυθμίσεων με ποσοτικούς στόχους και μετρήσιμες δράσεις. Οι συμμετέχοντες στο συνέδριο του ΣΕΒ «[Σχεδιάζουμε το μέλλον με επενδύσεις](#)» έλαβαν μέρος σε δημοσκόπηση για την επιλογή των σημαντικότερων μεταρρυθμίσεων με τη μεγαλύτερη θετική επίδραση στις επενδύσεις. Οι 14+1 μεταρρυθμίσεις που προκρίνονται μπορούν να καλύψουν αυτή την αδυναμία του εθνικού αναπτυξιακού σχεδίου. Καθώς προέρχονται ως αιτήματα απευθείας από τις επιχειρήσεις, μπορούν να δώσουν πρακτικές λύσεις στα συσσωρευμένα επενδυτικά αντικίνητρα στους τομείς της αδειοδότησης, φορολογίας επενδύσεων, διοικητικών βαρών, ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, καινοτομίας - τεχνολογίας και εργασιακών σχέσεων.

Η δημόσια διοίκηση πρέπει να γίνει επιτέλους φιλο-επενδυτική και να μπει στα παπούτσια του επενδυτή. Οι προτάσεις που κατατίθενται στο παρόν δελτίο έχουν δοκιμαστεί με επιτυχία στην Ε.Ε. και μπορούν να μεταφερθούν στην Ελλάδα. Εφόσον υλοποιηθούν θα δώσουν το μήνυμα για ακόμη περισσότερες επενδύσεις από τις Ελληνικές επιχειρήσεις. Δεδομένη είναι επίσης η ισχυρή τεχνική υποστήριξη της παραγωγικής οικονομίας στην υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων αυτών. Αναγκαία είναι τέλος μια ισχυρή δέσμευση σε επίπεδο Πρωθυπουργού, ώστε να σηματοδοτήσει ως κεντρική επιλογή της κυβέρνησής του παράλληλα με την ολοκλήρωση του 3^{ου} μνημονίου, την υλοποίηση ενός γενναίου προγράμματος επενδυτικών μεταρρυθμίσεων.

Συντονισμός έκδοσης από τον Τομέα Βιομηχανίας, Αναπτυξιακών Πολιτικών και Δικτύων, ΣΕΒ.

Τομέας Μακροοικονομικής Ανάλυσης και Ευρωπαϊκής Πολιτικής

Μιχάλης Μασουράκης
Chief Economist

E: mmassourakis@sev.org.gr
T: +30 211 500 6104

Μιχάλης Μητσόπουλος
Senior Advisor

E: mimitsopoulos@sev.org.gr
T: +30 211 500 6157

Θανάσης Πρίντσιπας
Associate Advisor

E: printsipas@sev.org.gr
T: +30 211 500 6176

Οι απόψεις στην παρούσα έκθεση είναι των συγγραφέων και όχι απαραίτητα του ΣΕΒ. Ο ΣΕΒ δεν φέρει καμία ευθύνη για την ακρίβεια ή την πληρότητα των πληροφοριών που περιλαμβάνει η έκθεση.

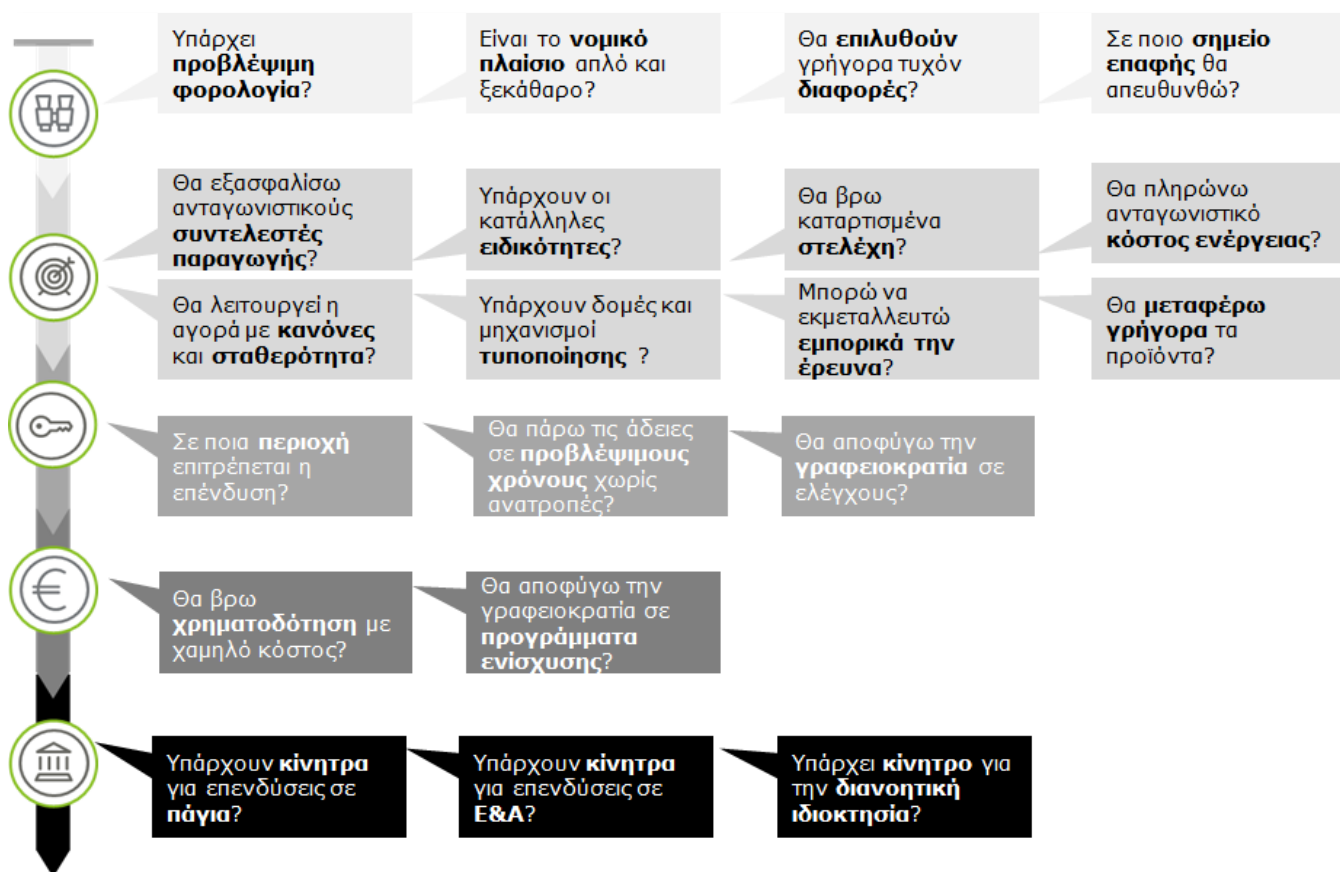

1. Σύνοψη βασικών συμπερασμάτων των εργασιών του Συνεδρίου

Πώς θα γίνει η Ελλάδα ελκυστικός επενδυτικός προορισμός

Η εδραίωση της ανάπτυξης και οι νέες δουλειές έχουν βασική προϋπόθεση τις επενδύσεις. Όμως, η Ελλάδα καλείται να καλύψει ένα σημαντικό επενδυτικό κενό σε σχέση με την Ε.Ε. Οι επενδύσεις ως ποσοστό του ΑΕΠ σήμερα είναι στο 12,6% (έναντι 26% το 2007) όταν στην ΕΕ είναι στο 20% ([βλέπε εδώ](#)). Σε απόλυτα νούμερα το συσσωρευμένο κενό με την Ε.Ε. είναι της τάξης των €100 δισ.

Δυστυχώς, η επενδυτική και επιχειρηματική ανταγωνιστικότητα της χώρας παραμένει μακριά από εκείνη της Ε.Ε. Παρά την μεταρρυθμιστική προσπάθεια των τελευταίων ετών, απέχουμε σε όλους εκείνους τους δείκτες που ενθαρρύνουν τις παραγωγικές επενδύσεις (βλέπε εδώ και εδώ). Το επιχειρηματικό περιβάλλον και η άρση των εμποδίων που αντιμετωπίζουν οι επενδυτές συνεχίζουν να αποτελούν ένα σημαντικό ζητούμενο για την ταχύτερη έξοδο της χώρας από την κρίση.

Δ1. Βασικά ερωτήματα που θέτει ο επενδυτής πριν κάθε επενδυτική απόφαση. Deloitte.

Οι επενδυτικές δομές και διαδικασίες της Ελλάδας συνεχίζουν να μην είναι αποτελεσματικές (**Δ1**). Η Ελλάδα εξακολουθεί να μην έχει προχωρήσει σε μεταρρυθμίσεις που άρουν σημαντικά αντικίνητρα όπως η αρνητική επίδραση της φορολογίας στις επενδύσεις, οι μεγάλοι χρόνοι αδειοδότησης, το αυξημένο κόστος ενέργειας, οι περιορισμένες μεταφορικές υποδομές, η αδυναμία μετασχηματισμού της έρευνας σε εμπορεύσιμα προϊόντα, η αδυναμία ανάπτυξης παραγωγικών δικτύων, η έλλειψη ασφάλειας δικαίου, η ασάφεια και

έλλειψη σταθερότητας στις αποφάσεις της δημόσιας διοίκησης. Ακόμα και χωρίς δημοσιονομική επίπτωση, οι ρυθμίσεις εφαρμόζονται καθυστερημένα, με τη δημόσια διοίκηση να δυσκολεύεται να αποκτήσει ένα φιλοεπενδυτικό – πελατοκεντρικό πρόσωπο και να μπει στα παπούτσια του επενδυτή.

Αντίθετα, η Ε.Ε. επιλέγει την στρατηγική συνεχούς απλοποίησης των επενδυτικών διαδικασιών. Χαρακτηριστικά, την περίοδο 2008-17 η Ελλάδα έχασε 16 θέσεις στο δείκτη ανταγωνιστικότητας WEF, ενώ η ΕΕ-28 βελτιώθηκε οριακά. Στο δείκτη Doing Business, η Ελλάδα ανέβηκε 19 θέσεις, παραμένει όμως 30 θέσεις κάτω από την ΕΕ-28 η οποία επίσης βελτιώθηκε 10 θέσεις (μ.ο.). Οι πέντε χώρες με το υψηλότερο ποσοστό επενδύσεων στο ΑΕΠ (Τσεχία, Σουηδία, Εσθονία, Ιρλανδία, Βέλγιο) απέχουν πλέον 44 θέσεις επίσης βελτιωμένες κατά 13 θέσεις.

Το συνέδριο του ΣΕΒ με τίτλο «[Σχεδιάζουμε το μέλλον με επενδύσεις](#)», ανέδειξε τις διαδικασίες, τις δομές και τους μηχανισμούς που πρέπει να έχει η χώρα ως προϋπόθεση για την ταχύτερη κάλυψη του επενδυτικού κενού.

Πρέπει να έχουμε το δικό μας σχέδιο, για να πορευτούμε μετά τα μνημόνια και την επιτροπεία με τη δική μας ευθύνη.

Το συνέδριο ανέδειξε τα κρισιμότερα αντικείμενα και έδωσε την ευκαιρία σε 60 ομιλητές από επιχειρήσεις και δημόσια διοίκηση να συζητήσουν τα συστατικά ενός εντατικού προγράμματος επενδυτικών μεταρρυθμίσεων. Βάση της επενδυτικής μεταρρύθμισης αποτελεί η εργαλειοθήκη για τις παραγωγικές επενδύσεις που έχει ετοιμάσει η Deloitte ([σύνοψη εδώ](#)) και η εργαλειοθήκη για τη νεοφυή επιχειρηματικότητα που έχει ετοιμάσει η BCG ([σύνοψη εδώ](#)). Οι δύο επενδυτικές εργαλειοθήκες περιέχουν 150 καλές πρακτικές από 35 χώρες που μπορούν να επιταχύνουν 10 κατηγορίες παραγωγικών επενδύσεων. Η σύγκλιση με τις ευρωπαϊκές πρακτικές είναι προϋπόθεση δημιουργίας πάνω από 200.000 θέσεων εργασίας.

Χωρίς αποδοχή της κοινωνίας, καμία επένδυση δεν μπορεί να μεγιστοποιήσει την επιτυχία και τα οφέλη.

Οι ομιλητές στις συζητήσεις ολομέλειας του συνεδρίου κατέληξαν σε ένα πρώτο κοινό συμπέρασμα: Η χώρα προσπαθεί μεν να ισορροπήσει δημοσιονομικά, αλλά η πρόκληση της ισχυρής και διατηρήσιμης ανάπτυξης παραμένει πιο επιτακτική από ποτέ. Αυτό αποτελεί προϋπόθεση για την οριστική αντιμετώπιση της ανεργίας και ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής. Όμως, σε μια εποχή στην οποία τα επενδυτικά κεφάλαια και η εργασία υψηλής εξειδίκευσης μπορούν να επιλέξουν ανάμεσα σε πολλούς τόπους εγκατάστασης, οι οποίοι μάλιστα κάθε μέρα ανταγωνίζονται σκληρά για την προσέλκυση τους, η χώρα πρέπει να διατυπώσει μια ελκυστική και πειστική πρόταση.

Για να γίνει αυτό η χώρα δε χρειάζεται να έχει τους χαμηλότερους φορολογικούς συντελεστές της Ε.Ε. Αλλά σίγουρα θα πρέπει να είναι λογικοί και κυρίως με υψηλή ανταποδοτικότητα. Επίσης για να γίνει το κράτος πιο φιλοεπενδυτικό – πελατοκεντρικό και να μπει στα παπούτσια του επενδυτή, δεν χρειάζεται να ανακαλύψει τις

αναγκαίες μεταρρυθμίσεις. Οι καλές πρακτικές που έχουν εφαρμοστεί με επιτυχία στην Ε.Ε μας δείχνουν το δρόμο με παραδείγματα που μπορούμε να επιλέξουμε.

Για να έρθει ένας επενδυτής, πρέπει να νιώσει ότι αυτή η χώρα είναι φιλική και έχει σταθερότητα.

Ένα δεύτερο κοινό συμπέρασμα των ομιλητών είναι ότι κάθε εθνική επενδυτική στρατηγική πρέπει να περιλαμβάνει και ένα «unique selling point». Ταυτόχρονα, ο παραγωγικός μετασχηματισμός πρέπει να επικεντρώνεται στα συγκριτικά πλεονεκτήματα που συνδέονται με το «οικόπεδο Ελλάδα». Τέτοιοι κλάδοι, εκτός φυσικά της βιομηχανίας / μεταποίησης, είναι ο τουρισμός, ο πολιτισμός, η εφοδιαστική αλυσίδα, οι ΤΠΕ, κλπ.

Το σενάριο αύξησης των επενδύσεων με ετήσιο ρυθμό της τάξης του 15% είναι μονόδρομος. Όμως χρειαζόμαστε παραγωγικές επενδύσεις με υγιή επενδυτικά κεφάλαια και όχι εισαγωγές και κατανάλωση με δανεικά.

Για την ενθάρρυνση επενδύσεων χρειαζόμαστε ένα επενδυτικό πλάνο το οποίο θα διαθέτει οριζόντια μέτρα που διευκολύνουν τις επενδύσεις ανεξάρτητα από το μέγεθος ή τον κλάδο αλλά και στοχευμένες πολιτικές που ενισχύουν τη διασυνδεσιμότητα κλάδων, την καθετοποίηση αλλά και εξειδίκευση σε νέους τεχνολογικά τομείς.

Ο ΣΕΒ θεωρεί ότι από το αναπτυξιακό σχέδιο της χώρας απουσιάζει ένα πρόγραμμα που να καλύπτει όλες τις επενδυτικές μεταρρυθμίσεις (Τι), μιας και οι επενδυτές θέλουν φορολογική σταθερότητα, ξεκάθαρους κανόνες, και διαχρονική δέσμευση της πολιτείας. Απουσιάζουν επίσης αποτελεσματικοί μηχανισμοί υλοποίησης και επίλυσης προβλημάτων (Πως). Η εργαλειοθήκη παραγωγικών επενδύσεων του ΣΕΒ περιέχει 130 καλές πρακτικές για τους μηχανισμούς αυτούς. Το βασικότερο, απουσιάζει επίσης μια ισχυρή κυβερνητική δέσμευση με ένα :

- 1. Ισχυρό υποστηρικτή (τον Πρωθυπουργό),** ικανό να επιβάλλει την υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων και με δέσμευση να το επιτύχει (Ποιος). Για το ΣΕΒ χρειάζεται συμφωνία πολιτείας, πολιτικών δυνάμεων, επιχειρήσεων για τις προδιαγραφές των αναγκαίων μεταρρυθμίσεων που πρέπει να γίνουν σε βάθος εύλογου χρόνου, ώστε να πάει μπροστά η οικονομία και να επιταχυνθούν οι επενδύσεις.

Πολλές φορές χάνουμε χρόνο να συζητάμε περισσότερο για τις επιμέρους διαφωνίες. Όταν συμφωνείς επί της αρχής, πρέπει τουλάχιστον να βάζεις τα βασικά κομμάτια του παζλ στη θέση τους.

2. Κύρια ευρήματα δημοσκόπησης – 14+1 φιλοεπενδυτικές μεταρρυθμίσεις

Την εβδομάδα διεξαγωγής του συνεδρίου (23-27 Απριλίου), οι συμμετέχοντες είχαν τη δυνατότητα να συμμετάσχουν σε δημοσκόπηση για την επιλογή των μεταρρυθμίσεων με την μεγαλύτερη επίπτωση στην ενθάρρυνση επενδύσεων. Ακολουθούν τα βασικά συμπεράσματα της δημοσκόπησης, παρουσιάζονται οι δυο πρώτες απαντήσεις, σε κάθε ερώτημα.

2.1. Φορολογικές διαδικασίες & επενδυτικά κίνητρα

Το πρόβλημα σήμερα. Η Ελλάδα στο δείκτη “WEF – επίδραση της φορολογίας στις επενδύσεις» καταλαμβάνει την 137^η θέση στις 139 χώρες, έναντι 79^η της Ε.Ε. Το ασταθές φορολογικό πλαίσιο οι χρονοβόρες διαδικασίες ελέγχων, αλλά και η υπερ-φορολόγηση επιδρά αρνητικά στην αναγνώριση της χώρας ως επενδυτικό προορισμό (74% περισσότερο από την Ε.Ε. βάσει κατάταξης σε δείκτη WEF). Ομοίως, τα κίνητρα για δαπάνες στην καινοτομία είναι πολύ χαμηλά (87^η θέση στις 137 χώρες, έναντι 36^η της ΕΕ). Επίσης στην Ελλάδα το 52% των εσόδων αναλώνεται σε φόρους και εισφορές, έναντι 33% στην Ε.Ε. Η απουσία οριζόντιων μέτρων για επενδύσεις και ο «εγκλωβισμός» σε επιχορηγήσεις δεν ενθαρρύνει επενδύσεις μεγαλύτερης κλίμακας, ειδικά όταν υπάρχουν ιδιαίτερα χρονοβόρες και γραφειοκρατικές διαδικασίες στο πλαίσιο προγραμμάτων κρατικών ενισχύσεων (ΕΣΠΑ, αναπτυξιακοί νόμοι, fast track, κτλ).

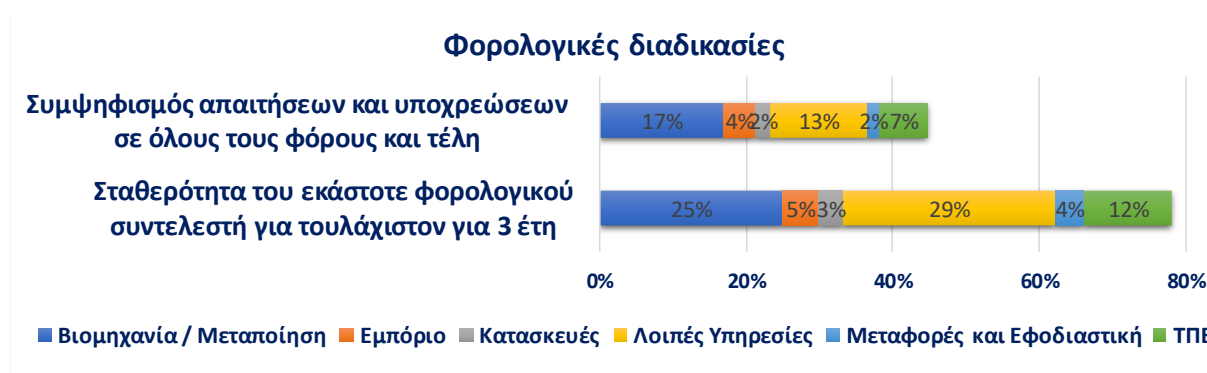
Οι μεταρρυθμίσεις που προκρίνονται

Οι επιχειρήσεις προκρίνουν **δομικές αλλαγές** στην φορολογική πολιτική και λιγότερο παρεμβάσεις που διευκολύνουν προσωρινά αλλά δεν λύνουν τα χρόνια προβλήματα στην ενθάρρυνση επενδύσεων (**Δ2**).

Ειδικότερα:

2. Φορολογική προβλεψιμότητα και η έγκαιρη πραγματοποίηση ελέγχων δημιουργούν ασφάλεια και σαφήνεια ανεξαρτήτως κλάδου. Το 78% των απαντήσεων επιλέγουν σταθερότητα του εκάστοτε φορολογικού συντελεστή για τουλάχιστον για 3 έτη

3. Η δημιουργία ενιαίου tax portfolio μειώνει τη γραφειοκρατία και διευκολύνει τις ταμειακές ροές της επιχείρησης. Το 45% των απαντήσεων επιλέγει το συμψηφισμό απαιτήσεων και υποχρεώσεων σε όλους τους φόρους και τέλη.

Δ2. Δημοσκόπηση: Ποιες φορολογικές διαδικασίες έχουν τη μεγαλύτερη θετική επίδραση στις επενδύσεις

Ως προς τα επενδυτικά κίνητρα, οι μεταρρυθμίσεις που συγκεντρώνουν μεγάλο αριθμό απαντήσεων (Δ3) είναι:

4. Η άρση της υπερ-φορολόγησης παραμένει ισχυρό αίτημα όλων των κλάδων. Το 73% των απαντήσεων επιλέγει σταδιακή αποκλιμάκωση (30%) φορολογίας εργασίας και επιχειρήσεων στην 5ετία.

5. Κίνητρα που συνδέονται με capex ενδιαφέρουν όλους παραγωγικούς κλάδους. Το 44% των απαντήσεων προκρίνει επιταχυνόμενες αποσβέσεις ή/και υπερ-αποσβέσεις 200%. Η διεθνής ανάλυση δείχνει ότι κίνητρα αυτά μπορούν να είναι δημοσιονομικά ουδέτερα.

Δ3. Δημοσκόπηση: Ποια φορολογικά κίνητρα έχουν τη μεγαλύτερη θετική επίδραση στις επενδύσεις

Τα κίνητρα εξελίσσονται, πρέπει να είμαστε δημιουργικοί. Αν ήταν να διαλέξω το βέλτιστο, που δεν υπάρχει, θα διάλεγα μια πίστωση φόρου της οποίας το υπερβάλλον μέρος σε σχέση με τη φορολογική υποχρέωση καταβάλλεται (refundable tax credit).

Οι πρακτικές αυτές ακολουθούνται με επιτυχία σε χώρες όπως η Ιταλία, η Βρετανία, το Βέλγιο, η Κύπρος, η Γαλλία, κτλ. Οι αναλυτικές προτάσεις του ΣΕΒ παρουσιάζονται στην εργαλειοθήκη επιτάχυνσης παραγωγικών επενδύσεων ([εδώ](#)).

2.2. Αδειοδότηση επενδύσεων στη βιομηχανία και μεταποίηση

Το πρόβλημα σήμερα. Η Ελλάδα στο δείκτη «Doing Business - Χρήσεις γης & μεταβίβαση ακινήτων» έχει την 145^η θέση, ενώ στο δείκτη «Doing Business - Άδεια κατασκευής» την 58^η έναντι της 37^{ης} και 44^{ης} στην Ε.Ε. Σε μεγάλο βαθμό η βαθμολογία εξηγείται από τη χρονοβόρα περιβαλλοντική αδειοδότηση όπως και αδειοδότηση εγκατάστασης και λειτουργίας μέσα από τη διαχείριση εγκρίσεων από πολλές υπηρεσίες, με περιορισμένο συντονισμό. Σημειώνεται επίσης ότι το 53% της χώρας δεν έχει κανένα ειδικό χωρικό σχεδιασμό (ΓΠΣ ή ΣΧΟΟΑΠ), ενώ δεν υπάρχει γεωγραφική ταυτοποίηση των θεσμοθετημένων χρήσεων γης. Επιπλέον, πολλές ρυθμίσεις και σύγχρονα εργαλεία παραμένουν ανενεργά παρά τη νομοθετική εναρμόνιση με καλές πρακτικές (π.χ. ευέλικτος χωροταξικός σχεδιασμός, ηλεκτρονικό περιβαλλοντικό μητρώο, εξωτερικοί ελεγκτές μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων, άπρακτες προθεσμίες, συντονιστικές επιτροπές, κοινές συσκέψεις).

Οι μεταρρυθμίσεις που προκρίνονται

Και σε αυτή την περίπτωση, οι επιχειρήσεις προκρίνουν **δομικές αλλαγές** και λιγότερο παρεμβάσεις που διευκολύνουν προσωρινά αλλά δεν λύνουν τα χρόνια προβλήματα στην αδειοδότηση επενδύσεων (**Δ4**). Παρότι η χρονική προβλεψιμότητα των εγκρίσεων και η ασφάλεια της τελικής απάντησης παραμένει σημαντική για όλους τους κλάδους, προκρίνουν τις εξής μεταρρυθμίσεις :

6. Αδειοδότηση ενός βήματος με συγκέντρωση όλων των εγκρίσεων σε μια άδεια (one permit) προκρίνεται από το 69% των απαντήσεων.

7. Εξυπηρέτηση από δημόσιες δομές μίας στάσης (one-stop), παραμένει ψηλά στις προτιμήσεις. Το 58% των απαντήσεων προκρίνει την μεταρρύθμιση της κεντρικής αδειοδοτούσας αρχής («one-stop shop») με όλες τις αρμοδιότητες συγκεντρωμένες.

Δ4. Δημοσκόπηση: Ποιες αλλαγές στην αδειοδότηση έχουν τη μεγαλύτερη θετική επίδραση στις επενδύσεις έχουν τη μεγαλύτερη θετική επίδραση στις επενδύσεις

Το 12% του ΑΕΠ είναι στόχος για τη βιομηχανία, αλλά χωρίς αλλαγές στην επενδυτική γραφειοκρατία δεν θα άρουμε τα εμπόδια που επιβραδύνουν τις επενδύσεις.

Οι πρακτικές αυτές ακολουθούνται με επιτυχία σε χώρες όπως η Πορτογαλία, η Ολλανδία, η Γερμανία, η Δανία, η Βρετανία, ακόμα και στη Γεωργία. Οι αναλυτικές προτάσεις του ΣΕΒ παρουσιάζονται στην εργαλειοθήκη επιτάχυνσης παραγωγικών επενδύσεων ([εδώ](#)).

2.3. Διοικητικά εμπόδια

Το πρόβλημα σήμερα. Η Ελλάδα στο δείκτη «WEF – Θεσμοί» κατέχει την 87^η θέση έναντι 43^{ης} της ΕΕ., ενώ στο δείκτη «WEF - Διοικητικά βάρη», κατατάσσεται 130^η (σε 137 χώρες). Ο στόχος 25% μείωσης του βάρους που επιφέρουν τα εμπόδια και η γραφειοκρατία αναβάλλεται από το 2013, ενώ οι ΜμΕ έχουν μέχρι και διπλάσιο διοικητικό βάρος σε σχέση με την Ε.Ε.. Ειδικά για τις επενδύσεις, η έλλειψη κωδικοποίησης της νομοθεσίας σε θεματικές συναφείς με τις επενδύσεις καθώς και οι καθυστερήσεις έκδοσης δευτερογενούς νομοθεσίας εξηγούν σε ικανό βαθμό τη βαθμολογία.

Οι μεταρρυθμίσεις που προκρίνονται

Η ρυθμιστική σαφήνεια προκρίνεται ως η σημαντικότερη ανάγκη των επιχειρήσεων (**Δ5**). Ειδικότερα προκρίνονται τα εξής:

8. Το 82% των απαντήσεων ζητά επίμονα την **απλοποίηση και κωδικοποίηση της νομοθεσίας**, κάτι που μειώνει τα κόστη συμμόρφωσης, βελτιώνει τη σαφήνεια των ρυθμίσεων αλλά και την ασφάλεια δικαίου.

9. Πρωτόκολλα αυτοδέσμευσης - Κανόνας «€1 in - €2 out». Το 28% των απαντήσεων ζητά την εφαρμογή πρωτοκόλλων αυτορρύθμισης **της δημόσιας διοίκησης** ώστε για κάθε νέα ρύθμιση που επιφέρει στις επιχειρήσεις διοικητικό βάρος €1, να αποσύρονται αυτόματα άλλες ρυθμίσεις με βάρος €2. Πρόκειται για μια σημαντική μεταρρύθμιση που θα πρέπει να ξεκινήσει η ίδια η δημόσια διοίκηση εσωτερικά ώστε να μειώσει τα αντικίνητρα και τη γραφειοκρατία. Οριακά στην τρίτη θέση οι επιχειρήσεις δίνουν σημαντική προτεραιότητα στους αποτελεσματικούς **ελέγχους** λειτουργίας της αγοράς αλλά και στην **πάταξη** του λαθρεμπορίου.

Δ5. Δημοσκόπηση: Ποιες αλλαγές στα διοικητικά εμπόδια έχουν τη μεγαλύτερη θετική επίδραση στις επενδύσεις.

Η κακονομία δημιουργεί ανασφάλεια και προβλήματα διαφάνειας και ισονομίας, ενώ οι καθυστερήσεις στις διαδικασίες του δημοσίου ακυρώνουν την καινοτομία στην πράξη.

Η Βρετανία είναι από τους πρωτοπόρους στη διοικητική απλοποίηση, όπως επίσης χώρες όπως Σουηδία, Δανία, Εσθονία, κτλ. Οι αναλυτικές προτάσεις του ΣΕΒ παρουσιάζονται στην εργαλειοθήκη επιτάχυνσης παραγωγικών επενδύσεων ([εδώ](#)).

2.4 Ηλεκτρονική διακυβέρνηση

Το πρόβλημα σήμερα. Η Ελλάδα έχει την 50^η θέση στο δείκτη «WEF - Τεχνολογική ωριμότητα» έναντι 27^{ης} της Ε.Ε.). Επίσης, ενώ στο δείκτη «DESI – ψηφιακή ωριμότητα» έχει την 26^η θέση στην ΕΕ-28. Η υιοθέτηση νέων τεχνολογιών από τη δημόσια διοίκηση και η μεταφορά τεχνολογίας από το εξωτερικό παραμένει πολύ χαμηλή, ενώ υπάρχει πληθώρα διαθέσιμων ψηφιακών λύσεων που μπορούν να αξιοποιηθούν ώστε η δημόσια διοίκηση να μειώσει το διοικητικό φόρτο των επιχειρήσεων.

Οι μεταρρυθμίσεις που προκρίνονται

Αναφορικά με το ψηφιακό κράτος, οι λύσεις που προκρίνονται (**Δ6**) είναι οι ακόλουθες:

10. Ψηφιακές λύσεις που μειώνουν τα διοικητικά κόστη προκρίνονται από όλους τους κλάδους. Το 64% προκρίνει τη διασύνδεση μητρώων (πχ ΓΕΜΗ, Taxis, ΙΚΑ, δικαστήρια, τελωνεία, κτλ).

11. Η ταχύτερη υιοθέτηση ηλεκτρονικών συναλλαγών και τιμολόγησης σε όλο το μήκος της εφοδιαστικής αλυσίδας προκρίνεται από το 45%. Είναι δυο ψηφιακές λύσεις που μειώνουν τη φυσική παρουσία και τα έντυπα αλλά παραμένουν σε αναμονή εφαρμογής τουλάχιστον μέχρι το 2020.

Δ6. Δημοσκόπηση: Ποιες ψηφιακές λύσεις έχουν τη μεγαλύτερη θετική επίδραση στις επενδύσεις.

Οι πρακτικές αυτές ακολουθούνται από πολλές χώρες της ΕΕ, ειδικά για την πάταξη της φοροδιαφυγής και του λαθρεμπορίου. Οι αναλυτικές προτάσεις του ΣΕΒ παρουσιάζονται στην εργαλειοθήκη επιτάχυνσης παραγωγικών επενδύσεων ([εδώ](#)).

2.5 Καινοτομία και νεοφυείς επιχειρήσεις

Το πρόβλημα σήμερα. Η Ελλάδα στο δείκτη «Doing Business – Καινοτομία» έχει την 85^η θέση ενώ στο δείκτη «Doing Business – Επιχειρηματικά οικοσυστήματα» την 121^η θέση, έναντι 31^{ης} και 38^{ης} στην ΕΕ. Μόλις το 1% του ΑΕΠ πηγαίνει στην έρευνα με τις ιδιωτικές επιχειρήσεις στο 0,43%, το δημόσιο τομέα στο 0,25%, τα ΑΕΙ στο 0,32% και τα ιδιωτικά μη κερδοσκοπικά ιδρύματα στο 0,01%. Παρά τους 6.000 ερευνητές, τις 1.500 ερευνητικές ομάδες, τα 200 εργαστήρια και την υψηλή συμμετοχή στο πρόγραμμα Horizon 2020, γίνονται μόνο 40 καταχωρήσεις ευρεσιτεχνίας. Το 2016, το ποσοστό των δραστηριοτήτων υψηλής και μέσης/υψηλής τεχνολογικής έντασης στην μεταποίηση δεν ξεπερνούσε το 17%, έναντι 46,5% στην ΕΕ. Μόνο τρεις εταιρείες υπάχθηκαν στο φορολογικό κίνητρο ευρεσιτεχνίας το 2010-2017 ενώ στην Ιταλία και στην Βρετανία πάνω από 500 το έτος. Τέλος, στην Ελλάδα μόνο 1% των νέων επιχειρήσεων είναι υψηλής επίδρασης (high impact) στην οικονομία, ενώ στο Ισραήλ είναι 1% και στις ΗΠΑ είναι μία στις 12.

Οι μεταρρυθμίσεις που προκρίνονται

Στην Ε.Ε. η νεοφυής επιχειρηματικότητα στηρίζεται με πολύ ευνοϊκά φορολογικά και ρυθμιστικά καθεστώτα, μέχρι να αποκτήσουν κρίσιμο μέγεθος. Στην Ελλάδα, οι μεταρρυθμίσεις που προκρίνονται (**Δ7**) είναι οι ακόλουθες:

12. Ειδικό φορολογικό και ασφαλιστικό χειρισμό που πέρα από την ταμειακή διευκόλυνση μειώνουν το διοικητικό κόστος και τη γραφειοκρατία. Το 56% των απαντήσεων προκρίνει την ύπαρξη 100% φοροαπαλλαγής κερδών στα 2 πρώτα έτη λειτουργίας και 50% απαλλαγή στο 3^ο έτος.

13. Η διαθεσιμότητα ισχυρών κινήτρων προσέλκυσης μεγάλων εταιρειών σε ζώνες καινοτομίας προκρίνεται από το 55% των απαντήσεων. Στην Ε.Ε. τα οικοσυστήματα νεοφυών επιχειρήσεων ανθούν

γύρω από μεγαλύτερες επιχειρήσεις. Στην Ελλάδα ο μετασχηματισμός της έρευνας σε προϊόντα και οι συμπράξεις επιχειρήσεων με ερευνητικά κέντρα παραμένουν περιορισμένα.

Δ7. Δημοσκόπηση: Ποια κίνητρα έχουν τη μεγαλύτερη θετική επίδραση στις επενδύσεις σε νεοφυείς επιχειρήσεις.

«Η σύμπραξη με ιδιωτικά ερευνητικά κέντρα ειδικά για τις βιομηχανίες και για τις εταιρείες τεχνολογίας έχει μεγάλο ενδιαφέρον για τις μεγάλες επιχειρήσεις».

Οι πρακτικές αυτές αξιοποιούνται σε χώρες όπως η Γαλλία, η Ισπανία και η Πορτογαλία. Οι αναλυτικές προτάσεις του ΣΕΒ παρουσιάζονται στην εργαλειοθήκη επιτάχυνσης επενδύσεων για νεοφυείς επιχειρήσεις ([εδώ](#)).

2.6 Εργασιακά

Το πρόβλημα σήμερα. Παρά τις σημαντικές μεταρρυθμίσεις των τελευταίων ετών, η Ελλάδα στη δείκτη «WEF – αγορά εργασίας» παραμένει στην 110^η θέση με τον κίνδυνο οπισθοδρόμησης να παραμένει εμφανής.

Οι μεταρρυθμίσεις που προκρίνονται

Η φορολογική επιβάρυνση της εργασίας παραμένει σημαντικό εμπόδιο σε όλους τους κλάδους. Συμπληρωματικά με την υπερ-φορολόγηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας δημιουργούν ένα ασφυκτικό επενδυτικό περιβάλλον.

Οι μεταρρυθμίσεις που προκρίνονται (Δ8) περνάνε μέσα και από την καταπολέμηση της παράνομης εργασίας (μιας και οι νομοταγείς επιχειρήσεις υπόκεινται σε αθέμιτο ανταγωνισμό) αλλά και από τον εξορθολογισμό των φορολογίας κάτι που συνεισφέρει σημαντικά στο brain drain. Ειδικότερα :

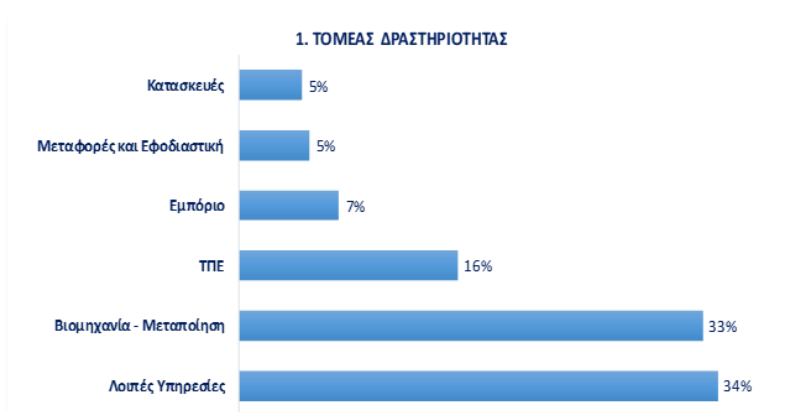
14. Μείωση φορολογίας εργασίας και ασφαλιστικών εισφορών προκρίνεται από το 82% των απαντήσεων

15. Καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας και κίνητρα στις νομοταγείς επιχειρήσεις προκρίνεται από το 63% των απαντήσεων.

Δ8. Δημοσκόπηση: Ποιες μεταρρυθμίσεις στα εργασιακά έχουν τη μεγαλύτερη θετική επίδραση στις επενδύσεις.

3. Ταυτότητα δημοσκόπησης

Την εβδομάδα διεξαγωγής του συνεδρίου (23-27 Απριλίου), οι συμμετέχοντες είχαν τη δυνατότητα να λάβουν μέρος σε δημοσκόπηση (Δ9) για την επιλογή των μεταρρυθμίσεων με την μεγαλύτερη επίπτωση στην ενθάρρυνση επενδύσεων. Υποβλήθηκαν 396 απαντήσεις μέσω του ηλεκτρονικού συστήματος eventora. Κάθε προσκεκλημένος ταυτοποιήθηκε ηλεκτρονικά και υπέβαλε μέχρι δυο απαντήσεις σε κάθε μια από τις 7 κατηγορίες ερωτήσεων. Επεξεργασία στοιχείων από το ΣΕΒ και την eventora.

Δ9. Δημοσκόπηση: Απαντήσεις ανά κλάδο δραστηριότητας. Επεξεργασία στοιχείων από το ΣΕΒ και την eventora.

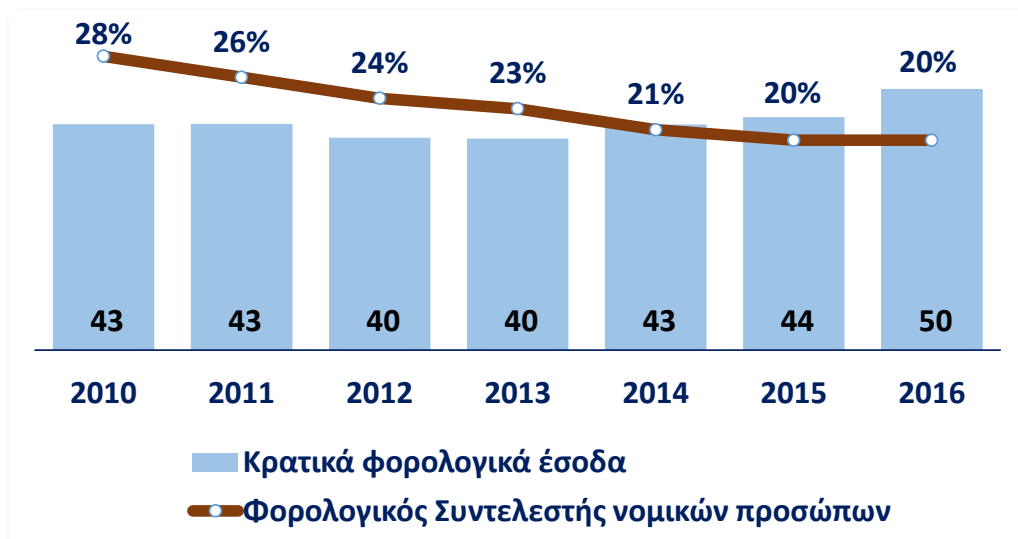
4. Συμπεράσματα συνεδρίου

4.1 Μια φορολογική πολιτική με αναπτυξιακό πρόσημο

Η εκλογίκευση της φορολογικής πολιτικής αποτελεί προϋπόθεση για την ισχυρή ανάκαμψη της χώρας (Δ10). Αυτό είναι μια κοινή διαπίστωση όλων των παρεμβάσεων σε θέματα φορολογικών πολιτικών και διαδικασιών. Έτσι, η άμεση εκλογίκευση του φορολογικού συστήματος δεν αποτελεί πολυτέλεια αλλά προϋπόθεση επιβίωσης για τη χώρα.

Στα σημερινά τους επίπεδα, οι επιχειρηματικές επενδύσεις που γίνονται απλώς συντηρούν τον κεφαλαιουχικό εξοπλισμό, δεν τον αυξάνουν. Χρειάζεται ένα επενδυτικό σοκ για να αρχίσει να βελτιώνεται το βιοτικό επίπεδο.

Δ10. Εξέλιξη φορολογικών εσόδων (σε £ δισ.) σε σχέση με την εταιρική φορολογία στη Μεγάλη Βρετανία, Deloitte, 2018.

Ειδικότερα, το συνέδριο ανέδειξε τα εξής:

- **Υπερβολικά υψηλή και προοδευτική επιβάρυνση στην εργασία.** Η επιτυχία των επενδυτικών πρωτοβουλιών εξαρτάται απόλυτα από την ικανότητα προσέλκυσης των κατάλληλων εργαζομένων. Όμως με τα σημερινά δεδομένα η πρόταση της χώρας μας δεν είναι διεθνώς ανταγωνιστική ειδικά για εκείνους τους εργαζόμενους που αποτελούν τους πιο παραγωγικούς εργαζόμενους μιας επιχείρησης και τους πιο αποδοτικούς φορολογούμενους για τα κρατικά έσοδα.
- **Οι σημερινοί φορολογικοί συντελεστές αποτελούν αντிகίνητρο** για κάθε προσπάθεια επαγγελματικής προόδου εντός της χώρας και ακυρώνουν σε μεγάλο βαθμό τις προσπάθειες αύξησης της φορολογικής συμμόρφωσης. Τελικά, εγκλωβίζουν μεγάλο τμήμα της αγοράς σε μια μικρομεσαία επιχειρηματικότητα.
- **Το ανθρώπινο δυναμικό είναι το πάγια απαιτούμενο** σε όλες τις ιδιωτικές επενδύσεις. Όμως σήμερα, το 3% των νοικοκυριών πληρώνει γύρω στο 44% του φόρου εισοδήματος. Η μείωση των φορολογικών συντελεστών για την εργασία είναι ξεκάθαρα η πρώτη προτεραιότητα. Πρέπει να δημιουργήσουμε καλύτερες θέσεις απασχόλησης για να επιστρέψει κόσμος με υψηλές δεξιότητες πίσω στην Ελλάδα.
- **Ανάγκη για ένα φορολογικό σύστημα με αξιοπιστία.** Κίνητρα και φορολογικοί συντελεστές, χρειάζεται να είναι λογικοί και να διευκολύνουν την ταχύτητα της επένδυσης. Η μείωση 30% τα επόμενα χρόνια, του

συνδυαστικού συντελεστή φορολογίας εισοδήματος, μερισμάτων και ασφαλιστικών εισφορών είναι απαραίτητη.

- **Στην προσέλκυση των επενδυτικών κεφαλαίων η υφιστάμενη πρόταση της χώρας δεν είναι ανταγωνιστική.** Αυτό είναι αποτέλεσμα τόσο των υψηλών συντελεστών, όσο και της χαμηλής ικανότητας της χώρας να ανταποκρίνεται σε αιτήματα υποψήφιων επενδυτών με ταχύτητα, ευελιξία και συνέπεια. Η πραγματικότητα αυτή προκύπτει όχι μόνο ως αποτέλεσμα των στρεβλώσεων και καθυστερήσεων που εισάγουν τα πολλά διοικητικά βάρη, αλλά και πολλές φορολογικές διαδικασίες. Ενδεικτικά αναφέρονται η ταχεία απώλεια της δυνατότητας συμψηφισμού των σωρευμένων ζημιών της κρίσης που, εκτός του χρηματοπιστωτικού κλάδου, αθροίζονται σε άνω των 80 δις ευρώ.
- **Υπάρχει ανάγκη σημαντικής βελτίωσης της τακτικότητας και ουσιαστικότητας των ελέγχων** (παρά τις συνεχείς προσπάθειες της ΑΑΔΕ), ώστε αυτοί να γίνονται με πνεύμα ελεγκτικό. Τέλος, παραμένουν σημαντικά ζητήματα που αφορούν την χωρίς επαρκείς ασφαλιστικές δικλείδες αναζήτηση ευθυνών σε στελέχη επιχειρήσεων.

Τα κίνητρα πρέπει να είναι λογικά και εύλογα. Οι φορολογικοί συντελεστές δεν χρειάζεται να είναι οι χαμηλότεροι, χρειάζεται να είναι όμως λογικοί. Αυτά τα δυο μαζί με την ταχύτητα έναρξης μια επένδυσης κάνουν την προσέλκυση επενδύσεων ευκολότερη.

4.2. Επενδύσεις στη βιομηχανία

Ένα επιθετικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων για εγχώριες βιομηχανικές επενδύσεις είναι προϋπόθεση για την αύξηση της συνεισφοράς της στο 12% του ΑΕΠ (9% σήμερα). Το 12% του ΑΕΠ είναι στόχος για τη βιομηχανία, αλλά χωρίς αλλαγές στην γραφειοκρατία δεν αίρουμε τα εμπόδια που επιβραδύνουν τις επενδύσεις. Πέρα των φορολογικών διαδικασιών και κινήτρων, οι δομές, μηχανισμοί και διαδικασίες επενδύσεων πρέπει να συγκλίνουν με την Ε.Ε. με συγκεκριμένους στόχους μέχρι το 2020, όπως μείωση 30% του χρόνου αδειοδότησης αλλά και μείωση 25% του βάρους της γραφειοκρατίας.

Η ταχύτητα επενδύσεων είναι σημαντική. Η ευκολία του επιχειρείν είναι σημαντική. Είναι ίσως το μόνο που μπορεί να αντισταθμίσει την υψηλότερη φορολογία.

Ειδικότερα, το συνέδριο ανέδειξε τα εξής (**Δ11**), πέρα από τα φορολογικά θέματα που έχουν ήδη αναφερθεί:

- **Οι βιομηχανικές επενδύσεις δεσμεύουν σημαντικά κεφάλαια**, σε capex, σε στελέχη, σε εγκαταστάσεις. Η δημόσια διοίκηση πρέπει να ανταποκρίνεται στο επενδυτικό χρονοδιάγραμμα των

ιδιωτών. Διαφορετικά η απώλεια κεφαλαίων (κόστος ευκαιρίας) μπορεί να είναι σημαντικό και να οδηγήσει σε ακόμα μεγαλύτερη απώλεια δημοσίων εσόδων από την αναβολή των επενδύσεων

- **Η χωροθέτηση πρέπει να επιταχυνθεί.** Ενώ γίνονται βήματα προς αυτή την κατεύθυνση (πχ ειδικό χωροταξικό του τουρισμού, ειδικό χωροταξικό σχέδιο για τις ορυκτές πρώτες ύλες, τοπικά χωρικά σχέδια σε επίπεδο καλλικρατικού Δήμου, κτλ), κρίσιμες καθυστερήσεις όπως το νέο ΠΔ των χρήσεων γης δεν αποσαφηνίζουν το επενδυτικό περιβάλλον της χώρας.

Η εμπιστοσύνη στις αποφάσεις της δημόσιας διοίκησης είναι κεφαλαιώδους σημασίας. Εφ' όσον δημιουργηθεί όλα είναι καλύτερα και πολλά ζητήματα λύνονται άμεσα, ρυθμιστικά, κανονιστικά, ενέργεια, φόροι, νομικά, απονομή δικαιοσύνης, κτλ.

- **Η περιβαλλοντική αδειοδότηση συχνά υπερ-ρυθμίζει και δημιουργεί εμπόδια. Η σαφήνεια της είναι σημαντική.** Η οριστική έγκριση επενδύσεων χωρίς ανατροπές θα βελτιώσει το επενδυτικό περιβάλλον. Επιπλέον, η ταχύτερη ολοκλήρωση και ενεργοποίηση παρεμβάσεων όπως η λειτουργία του ηλεκτρονικού περιβαλλοντικού μητρώου, η αξιοποίηση εξωτερικών αξιολογητών μέσω της έκδοσης ΠΔ, η συγκέντρωση των αδειών περιβαλλοντικού χαρακτήρα σε μια κεντρική αδειοδοτική αρχή, η ολοκλήρωση των δασικών χαρτών, κτλ, θα μειώσει σημαντικά τους χρόνους αναμονής του επενδυτή.

Κεντρική επισπεύδουσα αρχή, με δεσμευτικό χρονοδιάγραμμα σε όλες τις δημόσιες υπηρεσίες

Ηλεκτρονική κοινοποίηση και "all in one permit" που αντικατέστησε 25 άδειες. **Ενοποίηση** περιβαλλοντικών ρυθμίσεων και λειτουργία **one-stop shop** για όλα τα έργα από το 2019.

Αυστηρά 1 μήνας προθεσμία για ενδεχόμενη αντίρρηση σε μετατροπές ή επεκτάσεις. **One-Stop-Shop:** έργα κρίσιμων κλάδων από κεντρική αδειοδοτούσα αρχή

Εξωτερικοί πιστοποιημένοι φορείς για αξιολόγηση μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων. **Προθεσμία** 15 ημερών με εφαρμογή άπρακτης προθεσμίας

Δ11. Πρακτικές λύσεις για την επιτάχυνση της αδειοδότησης, Deloitte, 2018.

- **Η ασφάλεια δικαίου στις εγκρίσεις** πρέπει να περιλαμβάνει τόσο οριστικές αποφάσεις όσο και βεβαιότητα ότι έχει ολοκληρωθεί η αδειοδοτική διαδικασία και ο επενδυτής έχει λάβει όλες τις απαραίτητες εγκρίσεις χωρίς περαιτέρω καθυστερήσεις από άλλες δημόσιες υπηρεσίες (πχ δασαρχεία, ΚΑΣ, κτλ).
- **Η εξυγίανση των άτυπων βιομηχανικών συγκεντρώσεων** πρέπει να προχωρήσει με γρηγορότερους ρυθμούς. Αφορά σε περιοχές όπως τα Οινόφυτα, ο Ασπρόπυργος, το Καλοχώρι Θεσσαλονίκης, κτλ.
- **Η δημόσια χρηματοδότηση για ενθάρρυνση επενδύσεων** δεν έχει φτάσει στην παραγωγική οικονομία. Χρειαζόμαστε νέα επενδυτικά εργαλεία γιατί τα σημερινά (ΕΣΠΑ, αναπτυξιακός, fast track, κίνητρα) δεν δημιουργούν ευνοϊκό επενδυτικό περιβάλλον. Το ΕΣΠΑ ακόμα βρίσκεται εντός των επενδυτικών ταμείων, ο αναπτυξιακός νόμος δεν έχει προχωρήσει σε οριστικές υπαγωγές και το “fast track» έχει περιορισμένη αξιοποίηση από τη βιομηχανία.
- **Η συνεννόηση και συνεργασία των συναρμόδιων Υπουργείων απαραίτητη** στην αδειοδοτική διαδικασία. Δεν αρκεί η συνεννόηση σε προσωπικό επίπεδο των αρμόδιων στελεχών, απαιτούνται δομές και διαδικασίες που θα συντονίζουν τις δημόσιες υπηρεσίες διαχρονικά.
- **Νέα επενδυτικά εργαλεία στην 4^η βιομηχανική επανάσταση** είναι αναγκαία. Απουσιάζουν όμως κίνητρα ενσωμάτωσης της καινοτομίας στη βιομηχανική παραγωγή.

4.3 Επενδύσεις σε δίκτυα, υποδομές και ενέργεια

Για την Ελλάδα όπου επιχειρείται αυτή τη στιγμή οι ενεργειακές αγορές να κάνουν τα πρώτα τους βήματα υπό καθεστώς απελευθέρωσης, η άρση της δικτυακής απομόνωσης από τις ενεργειακά εξελιγμένες χώρες της Ε.Ε. πρέπει να αποτελέσει πρώτη προτεραιότητα. Σε αντίθετη περίπτωση θα παραμείνουμε κάτω από ένα ιδιότυπο καθεστώς "απελευθέρωσης εντός συνόρων" με ελάχιστες δυνατότητες αλληλεπίδρασης με τον ώριμο περίγυρο. Θα χάσουμε έτσι οριστικά το τραίνο της ανταγωνιστικότητας για το πλέον δυναμικό και εξωστρεφές κομμάτι της βιομηχανίας μας και όχι μόνο.

Υπάρχει υποεπένδυση στα χρόνια της κρίσης, ιδίως στις ΑΠΕ καθώς και στα δίκτυα. Ο εθνικός σχεδιασμός θα έχει πολύ ΑΠΕ και για αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα θα στηρίζεται σε ορυκτό καύσιμο, για ασφαλείας εφοδιασμού. Το σύστημα δεν θα μπορεί να αντέξει μη αποδοτικές μονάδες.

Από την άλλη πλευρά, η ενεργειακή μας απομόνωση θα καταδικάσει την ελληνική αγορά παραγωγής ενέργειας σε de facto εσωστρέφεια, στερώντας τους Έλληνες ηλεκτροπαραγωγούς από κάθε αναπτυξιακή προοπτική που θα στηρίζεται σε εξωστρεφή προσανατολισμό.

Το πρόβλημα θα είναι ιδιαίτερα έντονο για τη ΔΕΗ η οποία είναι υποχρεωμένη να μειώσει τα αμέσως επόμενα χρόνια την παρουσία της στην ελληνική αγορά έχοντας να επιλέξει ανάμεσα στην αναγκαστική συρρίκνωση και τη διεκδίκηση μεριδίου στην υπόλοιπη ευρωπαϊκή αγορά.

Το ενεργειακό μίγμα της χώρας μας σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία της Eurostat σε επίπεδο τελικής κατανάλωσης έχει ως εξής (**Δ12**): Πετρελαιοειδή 53% (έναντι 35% στην ΕΕ), λιγνίτης 18% (έναντι 15% στην ΕΕ), φυσικό αέριο 14% (έναντι 23% στην ΕΕ), και τέλος ΑΠΕ 11% (έναντι 13% στην ΕΕ). Οι κυρίαρχες τάσεις που θα διαμορφώσουν την αγορά ενέργειας τα επόμενα χρόνια είναι η διαφοροποίηση του ενεργειακού μίγματος με ενίσχυση του ρόλου του φυσικού αερίου και των ΑΠΕ, η είσοδος νέων επενδυτών στα δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου, οι διεθνείς και εγχώριες διασυνδέσεις ενεργειακών δικτύων, η δημιουργία συστημάτων αποθήκευσης ενέργειας και συστημάτων έξυπνης διαχείρισης για την αποδοτικότερη κατανομή ενέργειας κ.α. Σε αυτό το πλαίσιο, το ενεργειακό μίγμα των επόμενων χρόνων όπως αυτό θα προκύψει από τον Εθνικό Ενεργειακό Σχεδιασμό που είναι υπό διαβούλευση μέχρι το τέλος του έτους θα έχει σημαντικά υψηλότερο μερίδιο ΑΠΕ και για αρκετά χρόνια ακόμη θα έχει σημαντικό μερίδιο ορυκτών καυσίμων με στόχο την ασφάλεια εφοδιασμού του συστήματος.

Το άνοιγμα της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και η άρση της ενεργειακής απομόνωσης της χώρας μας μέσα από τη δημιουργία νέων διασυνδέσεων, δημιουργεί απαιτητικές συνθήκες για σημαντικές επενδύσεις αναβάθμισης υφιστάμενων υποδομών, δημιουργίας νέων παραγωγικών μονάδων ενέργειας αλλά και συστημάτων εξοικονόμησης ενέργειας ώστε η εγχώρια παραγωγή ενέργειας να αυξηθεί και ταυτόχρονα να παραμείνει διεθνώς ανταγωνιστική.

Ωστόσο, η πολυετής ύφεση σε συνδυασμό με την απουσία μακροχρόνιου ενεργειακού σχεδιασμού και την έλλειψη συντονισμού των θεσμικών φορέων της αγοράς ενέργειας είχαν ως αποτέλεσμα να υπάρξει σημαντική υποεπένδυση και στην αγορά ενέργειας κατά τη διάρκεια της κρίσης, ειδικότερα σε ο,τι αφορά τις ΑΠΕ και τις αναγκαίες διεθνείς και εγχώριες διασυνδέσεις.

Η σταδιακή –αν και καθυστερημένη– απελευθέρωση της αγοράς ενέργειας στο πλαίσιο αυτό καθώς και το ενδιαφέρον που επιδεικνύουν διεθνή και εγχώρια επενδυτικά κεφάλαια για την Ελληνική αγορά, αλλάζουν πλέον αυτά τα δεδομένα.

Σε αυτό το πλαίσιο, το επενδυτικό πρόγραμμα του ΑΔΜΗΕ κατά την περίοδο 2018-2021 περιλαμβάνει επενδύσεις ύψους 1 δις ευρώ. Εμβληματικά έργα σε αυτό το πλαίσιο είναι η διασύνδεση της Κρήτης με την Πελοπόννησο ύψους 330 εκ. ευρώ (έως το 2020), η πρώτη φάση ηλεκτρίσης των Κυκλάδων ύψους 200 εκ. ευρώ (διασύνδεση Σύρου, Πάρου, Μυκόνου), η δεύτερη φάση που περιλαμβάνει τη σύνδεση Νάξου, Εύβοιας, Άνδρου και Τήνου ύψους 70 εκ. ευρώ, και η τρίτη φάση διασύνδεσης των Κυκλάδων μεταξύ

Παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας (%)

Λιγνίτης	22%	33%
ΑΠΕ	30%	29%
Φυσικό αέριο	20%	27%
Πετρελαιοειδή	2%	11%
Πυρηνική ενέργεια	26%	0%

Τελική κατανάλωση ενέργειας (%)

Πετρελαιοειδή	35%	53%
Λιγνίτης	15%	18%
Φυσικό αέριο	23%	14%
ΑΠΕ	13%	11%
Απόβλητα	1%	0%
Πυρηνική ενέργεια	13%	0%

Δ12: Το μίγμα ενέργειας, Deloitte.

Λαυρίου και Σύρου ύψους 105 εκ. ευρώ. Τα έργα διασύνδεσης στην ηπειρωτική Ελλάδα συμπληρώνουν στην Πελοπόννησο οι άξονες της Μεγαλόπολης προς την Πάτρα και την Αττική. Εκκρεμούν τέλος επενδυτικά σχέδια για τη διασύνδεση δυτικών και νότιων Κυκλάδων, με ορίζοντα υλοποίησης το 2023-2024, καθώς και των Δωδεκανήσων. Σε ό,τι αφορά τις διεθνείς διασυνδέσεις σε φάση ωρίμανσης βρίσκονται οι διασυνδέσεις της Ελλάδας με Βουλγαρία, Σκόπια και Τουρκία.

Η άρση της δικτυακής απομόνωσης να αποτελέσει πρώτη προτεραιότητα. Σε αντίθετη περίπτωση θα χάσουμε το τραίνο της ανταγωνιστικότητας για το πλέον δυναμικό και εξωστρεφές κομμάτι της βιομηχανίας.

Τα σημαντικότερα προβλήματα στην υλοποίηση μεγάλων ενεργειακών έργων έχουν να κάνουν πρωτίστως με τη διαδικασία αδειοδότησεων τόσο σε επίπεδο ρυθμιστή για τις άδειες παραγωγής όσο και σε επίπεδο τοπικών και περιφερειακών αρχών που εμπλέκονται πχ σε διαδικασίες απαλλοτριώσεων, καθώς και σε σημαντικές καθυστερήσεις στην απονομή δικαιοσύνης όταν υπάρχουν προσφυγές εναντίον τέτοιων έργων. **Διαπιστώνεται μάλιστα ότι η αδειοδοτική διαδικασία έργων ΑΠΕ μπορεί να φτάσει και τα 10 χρόνια όταν η κατασκευή δεν υπερβαίνει τα 2 χρόνια.**

Κύριες συστάσεις:

- 1) Οι καθυστερήσεις στην υλοποίηση ενεργειακών έργων δεν είναι τόσο ζήτημα κεφαλαίων αλλά έλλειψης σχεδιασμού και συντονισμού στο σύστημα ωρίμανσης και αδειοδότησης μεγάλων ενεργειακών έργων. Ο ρυθμιστής και οι διαχειριστές του συστήματος θα πρέπει να συνεργαστούν πιο συστηματικά σε αυτό το πεδίο.
- 2) Σε αυτό το πλαίσιο, η έλλειψη μακροπρόθεσμου εθνικού ενεργειακού σχεδιασμού καθίσταται εξαιρετικά αναγκαία και επείγουσα ώστε να δρομολογηθούν σημαντικές επενδυτικές αποφάσεις.
- 3) Ο εθνικός ενεργειακός σχεδιασμός θα πρέπει να λάβει υπόψη τις ανάγκες για ανταγωνιστικές τιμές ενέργειας της εγχώριας βιομηχανίας και μεταποίησης, στο πλαίσιο του εθνικού στόχου για αύξηση του μεριδίου της στο 12% του ΑΕΠ.

Είναι κρίσιμο όπου υπάρχουν κενά στη νομοθεσία, να συμπληρωθούν, ώστε να δρομολογηθούν επενδυτικά σχέδια που σήμερα είναι ανέφικτο να υλοποιηθούν λόγω θεσμικών και νομοθετικών ελλείψεων.

4.4 Επενδύσεις σε νέους δυναμικούς κλάδους της μεταποίησης

Η σύγχρονη μεταποίηση, ιδιαίτερα σε δυναμικούς κλάδους του ελληνικού παραγωγικού συστήματος μπορεί να αποτελέσει πηγή σημαντικών ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων. Ωστόσο, βασική προϋπόθεση είναι η προσέλκυση επενδύσεων που θα επιτρέψουν στις δυναμικές επιχειρήσεις να γίνουν ανταγωνιστικότερες.

Τα όποια επενδυτικά κίνητρα πρέπει να είναι ανταγωνιστικά καθώς οι επενδυτές επιλέγουν χώρες-επενδυτικούς προορισμούς βάσει συγκρίσεων.

Ειδικότερα, το συνέδριο ανέδειξε τα εξής:

- **Τα εμπόδια αφορούν σε όλο το φάσμα της δημόσιας διοίκησης.** Η αβεβαιότητα ελέγχων και οι αλληλοκαλύψεις στρεβλώνουν την αγορά. Η αργή δικαιοσύνη, το ανασφαλές αδειοδοτικό πλαίσιο, η γραφειοκρατία και οι μεγάλες καθυστερήσεις (σε πληρωμές, διαδικασίες, κλπ), προστίθενται στην υψηλή (και κυρίως ασταθή) φορολογική επιβάρυνση, την έλλειψη γρήγορων διαδικασιών για την προώθηση της καινοτομίας, των συνεργασιών και των επιχειρηματικών αναδιαρθρώσεων καθώς και στην έλλειψη κινήτρων.
- **Τα κίνητρα είναι απαραίτητα για την επενδυτική ανταγωνιστικότητα** καθώς οι επενδυτικές επιλογές καθορίζονται από διαδικασίες σύγκρισης με τις διεθνείς πρακτικές (**Δ13**). Όταν έχουμε κίνητρα (πχ φοροαπαλλαγές) που διαφέρουν ως 250%, τότε γίνεται εύκολα κατανοητή η ανάγκη βελτίωσής τους.
- **Ανάγκη άμεσης προσαρμογής όλων των επενδυτικών εργαλείων, απλοποίηση διαδικασιών και θέσπιση νέων κινήτρων.** Βασικά ζητούμενα του αναπτυξιακού νόμου είναι η αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, η στροφή προς τη βιομηχανία και μεταποίηση με καινοτομία και εξωστρέφεια, η αύξηση της προστιθέμενης αξίας και η ανασυγκρότηση των περιοχών που έχουν πληγεί δυσανάλογα από την κρίση. Για παράδειγμα, η ανάγκη αύξησης της προστιθέμενης αξίας στον κλάδο της αγροδιατροφής περνάει μέσα από περισσότερη τυποποίηση, αποτελεσματικότερους ελέγχους για αντιμετώπιση της «μαύρης διακίνησης».
- **Η αλλαγή προσέγγισης με απομάκρυνση από τις επιχορηγήσεις** και η μετάβαση προς περισσότερες φοροαπαλλαγές, κίνητρα και επιστρεπτές ενισχύσεις καθώς και η προσπάθεια στήριξης των πρωτοβουλιών για συνεργασίες και συγχωνεύσεις αποτελούν βασικά στοιχεία. Τα επόμενα βήματα πρέπει να επικεντρωθούν σε επιταχυμένες αξιολογήσεις, απλοποιημένο και ψηφιοποιημένο σύστημα και παρέμβαση στην ΕΕ με στόχο την εξαίρεση της Ελλάδας για την ενίσχυση νομών που έχουν χτυπηθεί υπέρμετρα από την κρίση.
- Σε κλαδικό επίπεδο, έχουν χαθεί σημαντικές ευκαιρίες. Ειδικότερα, στη **φαρμακοβιομηχανία**
  - χάθηκε μια μεγάλη ευκαιρία πριν 20 χρόνια όταν υπήρξε μια ανακατανομή των κλινικών και άλλων μελετών σε ευρωπαϊκό επίπεδο που άφησε την Ελλάδα εκτός
  - η σταδιακή υποκατάσταση των εισαγωγών φαρμάκων, που σήμερα αντιπροσωπεύουν το 80% της αγοράς χρειάζεται νέα εργαλεία, δίκαιη κατανομή του Clawback και Rebate (που ανέρχονται

Ενισχύσεις τύπου ΕΣΠΑ με μορφή άτοκων δανείων και εργαλείο τις επιστρεπτές ενισχύσεις

Σε περίπτωση καθυστέρησης της επένδυσης, μειώνεται το ποσοστό ενίσχυσης

Σε περίπτωση όπου επιτυγχάνονται οι στόχοι δεν επιστρέφεται μέχρι το 50% του δανείου.

Δ13: Στην Πορτογαλία η δημόσια χρηματοδότηση έχει αναπτυξιακό χαρακτήρα ώστε να επιστρέφει στα δημόσια ταμεία, [Deloitte, 2018](#).

στο 32% έναντι 8% στην ΕΕ), κίνητρα για επενδύσεις στην καινοτομία και ενίσχυση των δημοσίων υποδομών (ΕΟΦ και δημοσίων νοσοκομείων).

- **Στην Οινοποιία:**

- βασικό ζητούμενο για τις επενδύσεις είναι ο έλεγχος της αγοράς που σήμερα πλήττεται τόσο από την υποστελέχωση των σχετικών υπηρεσιών, όσο και από παρεμβάσεις όπως ο ΕΦΚ που αν και δεν φέρνει σημαντικά έσοδα, έχει μεγάλη γραφειοκρατία και έχει συμβάλει στην αύξηση της μαύρης (άνευ παραστατικών) διακίνησης
- η έλλειψη αξιόπιστων ελέγχων δυσχεραίνει την προσπάθεια δημιουργία εθνικού brand (που έχουν Ιταλία και Γαλλία) που μας φέρνει σε δυσχερή θέση έναντι του ανταγωνισμού. Ένα άλλο σημαντικό θέμα αφορά στην ανάγκη εκσυγχρονισμού του θεσμικού πλαισίου και της αδειοδότησης για φυτεύσεις κλπ.

- **Στη χημική βιομηχανία,** τα θέματα αφορούν κυρίως στην αδειοδότηση, στη μεγάλη γραφειοκρατία, στη συχνά κακογραμμένη νομοθεσία, στην έλλειψη κωδικοποίησης. Αυτά αφήνουν περιθώρια διαφορετικών ερμηνειών από τη Δημόσια Διοίκηση με αποτέλεσμα να δημιουργείται επενδυτική και ανασφάλεια και καθυστερήσεις. Η ταχύτερη απόσβεση καθώς και η επιστροφή του αφορολόγητου αποθεματικού αποτελούν τις καλύτερες παρεμβάσεις.

Οι επενδύσεις περνούν από την απλοποίηση του αδειοδοτικού περιβάλλοντος και την εντατικοποίηση των ελέγχων που σήμερα αφήνουν πολλά περιθώρια παράνομης διακίνησης προϊόντων.

4.5 Επενδύσεις στην εφοδιαστική, λιμάνια, αεροδρόμια

Η ένταξη της χώρας στις διεθνείς αλυσίδες εφοδιαστικής αλυσίδας συνιστά μια μοναδική ευκαιρία εκκίνησης αυτού του μετασχηματισμού και θα μετατρέψει το πλεονέκτημα της γεωστρατηγικής θέσης της χώρας από μια θεωρητική ιδέα σε συγκεκριμένα αποτελέσματα.

Η Ελλάδα χρειάζεται τουλάχιστον 2-3 πάρκα εφοδιαστικής αλυσίδας εθνικής εμβέλειας.

Σύμφωνα με τη Deloitte η χώρα υστερεί ιδιαίτερα σε ζητήματα όπως είναι η επίδραση της φορολογίας στις επενδύσεις (137^η θέση στην κατάταξη του WEF), ποιότητα σιδηροδρομικών και λιμενικών υποδομών (66^η και 52^η αντίστοιχα), χρήσεις γης και τη μεταβίβαση ακινήτων (145^η θέση στην κατάταξη του Doing Business). Η εικόνα αυτή πλαισιώνεται με την υστέρηση στην αποτελεσματικότητα των αγορών προϊόντων (70η θέση στο WEF).

Ολοκληρώνονται μέσα στον επόμενο χρόνο η αναβάθμιση της κεντρικής σιδηροδρομικής γραμμής ΠΑΘΕΠ, ώστε να διασυνδεθούμε με τα Σκόπια και με τη Βουλγαρία.

Ειδικότερα, το συνέδριο ανέδειξε τα εξής:

- **Προσεκτική προτεραιοποίηση ώστε να γίνει σήμερα η προσέλκυση των εμπορευματικών ροών** και η επακόλουθη εγκατάσταση των οικοσυστημάτων συνεργατών και πελατολογίου. Η ανάπτυξη δραστηριοτήτων ανασυσκευασίας και ελαφράς συναρμολόγησης μπορεί σταδιακά να οδηγήσει στην ενδυνάμωση των οικοσυστημάτων «της Ελλάδας που παράγει» και τη σημαντική αναβάθμιση της συμμετοχής της χώρας στις διεθνείς αλυσίδες υψηλής προστιθέμενης αξίας
- **Παράλληλη ωρίμανση όλων των εγχώριων μεταφορικών υποδομών** πέρα από τις αυτονόητες λιμενικές. Ειδικά, ολοκλήρωση της σιδηροδρομικής και οδικής διασύνδεσης των μεγάλων λιμανιών με εμπορευματικά κέντρα και κέντρα μεταφόρτωσης.
- **Διασφάλιση επαρκούς σιδηροδρομικής διασυννοριακής σύνδεσης.** Στο βαθμό που η αναβάθμιση των σιδηροδρομικών μεταφορών είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχία του εγχειρήματος, απαιτείται επιτάχυνση της απελευθέρωσης της αγοράς. Επίσης, δημιουργία προϋποθέσεων για την εκπαίδευση του απαραίτητου προσωπικού στη σιδηροδρομική λειτουργία.
- **Τοποθέτηση των εμπορευματικών κέντρων και κέντρων μεταφόρτωσης σε κατάλληλα σημεία.** Σε περιπτώσεις όπως της Θεσσαλονίκης και του Βόλου υπάρχουν σημαντικές ευκαιρίες ανάπτυξης και αύξησης της αξίας κατά μήκος της αγροδιατροφικής αλυσίδας.
- **Εγκατάσταση υποδομών ψηφιακής διαχείρισης** της εφοδιαστικής αλυσίδας από τις εποπτικές αρχές χάριν της επιτάχυνσης των τελωνειακών διαδικασιών και αυτοματοποίησης του ελέγχου των διακινούμενων εμπορευμάτων.
- **Ωρίμανση του θεσμικού πλαισίου** που θα επιτρέψει την ανάπτυξη και εγκατάσταση των συμπληρωματικών υποδομών και δραστηριοτήτων περιφερειακά των βασικών έργων αναφοράς.
- **Διασφάλιση προϋποθέσεων χρηματοδότησης** για συμπλήρωση των υποδομών αποθήκευσης, τη βελτίωση του μεταφορικού εξοπλισμού και τη στήριξη των απαραίτητων θέσεων εργασίας ειδικά περιφερειακών τουριστικών προορισμών.
- **Σταθερή προώθηση ΣΔΙΤ** σε περιπτώσεις κρίσιμων ιδιωτικών επενδύσεων.
- **Αξιολόγηση των μεγάλων καθυστερήσεων** που έχουν υπάρξει σε εμβληματικά έργα όπως είναι το εμπορευματικό κέντρο του Θριασίου, ώστε να εξαχθούν συμπεράσματα που θα επιτρέψουν την επιτάχυνση επόμενων επενδύσεων.

Δεν μπορεί να σταθεί εμπορευματικό κέντρο χωρίς σιδηροδρομικό εμπορευματικό σταθμό.

4.6 Επενδύσεις στην ψηφιακή οικονομία, καινοτομία, startups

Μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Ελλάδα είναι η ανεπαρκής ανάπτυξη δικτύων συνεργασίας και καινοτομίας. Η έλλειψη θεσμικής στήριξης και τα περιορισμένα κίνητρα εξακολουθούν να αποθαρρύνουν τη συνεργασία στον τομέα της έρευνας και της ανάπτυξης μεταξύ εταιρειών, πανεπιστημίων και startups.

Να ξεφύγουμε από τη λογική ενίσχυσης μεμονωμένης επιχείρησης. Πρέπει να δημιουργούμε αλυσίδες αξίας στο σύνολο της παραγωγής και να ενισχύουμε υπάρχοντα μικρο-οικοσυστήματα.

Οι προτεραιότητες παραγωγικών επενδύσεων στην ψηφιακή οικονομία, την καινοτομία και τη νεοφυή επιχειρηματικότητα εστιάζουν στα εξής:

- **Η ανάπτυξη ζωνών καινοτομίας (Innovation district)** μπορούσε να λειτουργήσει ως πολλαπλασιαστικός παράγοντας για την ανάπτυξη της καινοτομίας, υπό την προϋπόθεση ότι θα δοθούν κίνητρα για την προσέλκυση μεγάλων επιχειρήσεων. Αν δεν γίνει αυτό, θα αποτύχουν όπως πολλές παρόμοιες προσπάθειες που έχουν γίνει στην Ελλάδα.
- **Η προσέλκυση μεγάλων ξένων εταιρειών** θα βοηθήσει σημαντικά στην ανάπτυξη της γνώσης, της εξωστρέφειας και της καινοτομίας. Οι μεγάλες εταιρείες έχουν στο DNA τους ότι κάποτε ήταν startups, γι' αυτό και επενδύουν σε startups, επενδύουν σε μικρές εταιρείες και δημιουργούν στελεχιακό δυναμικό υψηλών προδιαγραφών
- **Η Ελλάδα θα πρέπει να ακολουθήσει** το παράδειγμα άλλων ευρωπαϊκών χωρών και να προσφέρει κίνητρα, ώστε να προσελκύσει ξένες μεγάλες εταιρείες και πανεπιστήμια.
- **Εκτός από κίνητρα αυτό που κυρίως ψάχνει μία ξένη εταιρεία είναι:** σταθερό οικονομικό και φορολογικό καθεστώς, μικρό έως μηδενικό country risk, ύπαρξη δυναμικού επιστημονικού και τεχνικού ανθρώπινου δυναμικού και ευκολία πρόσβασης σε αυτό, ευκολία πρόσβασης σε χρηματοδότηση.
- **Δημιουργία ενός ιδιωτικού ταμείου έρευνας και ανάπτυξης** που να κατευθύνει τη χρηματοδότηση σε βιώσιμα από εμπορική άποψη σχέδια που ενδιαφέρουν τη βιομηχανία και τις εταιρείες τεχνολογίας.
- **Ανάπτυξη ψηφιακής πλατφόρμας διασύνδεσης δεξιοτήτων και αναγκών**, με στόχο να δημιουργηθεί ένα «επαγγελματικό δίκτυο» που να φέρνει σε επαφή επιχειρήσεις, ερευνητές, πανεπιστημιακά εργαστήρια, startups, κτλ.
- **Προσέλκυση ανθρώπινου δυναμικού με υψηλές δεξιότητες** παραμένει σημαντικό ζήτημα που περιλαμβάνει μέτρα για την ανακοπή της μετανάστευσης ποιοτικού επιστημονικού δυναμικού και για την αναβάθμιση των δεξιοτήτων με βάση τις ανάγκες των επιχειρήσεων.
- **Οικοδόμηση ενός ευνοϊκού επιχειρηματικού περιβάλλοντος** που να βοηθά τις startups να επιβιώσουν στα πρώτα τους βήματα. Παραδείγματα είναι α) η μείωση των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης σε 15% για τα 5 πρώτα έτη λειτουργίας και β) η ολική φοροαπαλλαγή για τα δύο πρώτα χρόνια λειτουργίας της νέας επιχείρησης και 50% απαλλαγή για το τρίτο, με δυνατότητα μεταφοράς ζημιών για >10 χρόνια.

- **Προσαρμογή των επιχειρήσεων στις ανάγκες της 4ης βιομηχανικής επανάστασης.** Τα επιμέρους προγράμματα ΕΣΠΑ να ενταχθούν σε ένα ολοκληρωμένο πλάνο ψηφιακού μετασχηματισμού της βιομηχανίας που να περιλαμβάνει επίσης α) παροχή ελκυστικών φορολογικών κινήτρων (πχ. υπεραποσβέσεις 250% για νέες εγκαταστάσεις, εξοπλισμό και μηχανήματα Industry 4.0) β) ανάπτυξη δεξιοτήτων «industry 4.0» μέσω επιμορφωτικών προγραμμάτων, διδακτορικών διατριβών, centers of excellence, κλπ και γ) προβολή και προώθηση μέσα από καμπάνιες ενημέρωσης σχετικά με τα οφέλη.

Αν ήξεραν οι startups τι χρειάζονται οι μεγάλες επιχειρήσεις και αν ήξεραν οι μεγάλες επιχειρήσεις τι ταλέντο υπάρχει διαθέσιμο, θα είχαμε κάνει ήδη ένα πολύ μεγάλο βήμα.

4.7 Επενδύσεις στην κυκλική οικονομία

Σε ένα ταχύτατα μεταβαλλόμενο επιχειρηματικό περιβάλλον παγκόσμιων προκλήσεων, η κυκλική οικονομία αποτελεί ένα σύγχρονο οικονομικό σχέδιο που, εφόσον αξιοποιηθεί από τις επιχειρήσεις και την κοινωνία, θα συμβάλλει καθοριστικά στην επιστροφή σε διαχειρίσιμα επίπεδα των παραγόμενων αποβλήτων και στην ορθολογική ανάλωση των φυσικών πόρων. Πέραν αυτών, η μετάβαση από γραμμικό μοντέλο «παίρνω, παράγω, καταναλώνω, απορρίπτω», στο κυκλικό «επαναχρησιμοποιώ, επισκευάζω, ανακυκλώνω», έχει σημαντική συμβολή και στο παγκόσμια διακύβευμα της αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής για το οποίο τα πρόσφατα στοιχεία δεν είναι ενθαρρυντικά.

Πρέπει να γίνει μια πολύ επιθετική καμπάνια ενημέρωσης για να καταλάβει η κοινωνία την αναγκαιότητα της διαχείρισης των αποβλήτων. Υπάρχει τεράστιο αναξιοποίητο δυναμικό απορρόφησης δευτερογενών πρώτων υλών.

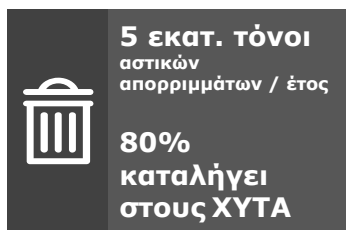

Οι ομιλητές περιέγραψαν το σημείο εκκίνησης της χώρα και έθεσαν προτεραιότητες προκειμένου να μπορέσει η επιχειρηματική κοινότητα αλλά και η κοινωνία συνολικά να αξιοποιήσει την ευκαιρία (Δ14). Θετική εξέλιξη αποτέλεσε η αναγγελία ολοκλήρωσης του σχεδιασμού από πλευράς κυβέρνησης ενός εθνικού πλαισίου στρατηγικής για την κυκλική οικονομία και η επικείμενη δημοσιοποίησή του. Επιπλέον, κοινή διαπίστωση των ομιλητών είναι ότι για την επιτυχή μετάβαση στην κυκλική οικονομία απαιτείται η αντιμετώπιση θεμάτων που δεν άπτονται μόνο στο νομοθετικό πλαίσιο ή στην απαιτούμενη τεχνολογική καινοτομία, αλλά κυρίως αυτών που σχετίζονται με θέματα κουλτούρας της κοινωνίας αλλά και των ίδιων των επιχειρήσεων, καθώς και τα θέματα αγορών.

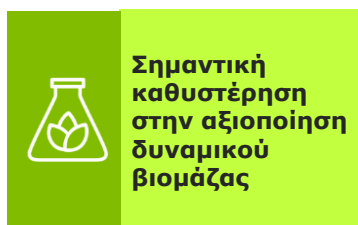
Προκρίνονται τομείς σε τέσσερις άξονες:

- **Διαμόρφωση και λειτουργία δομών ειλικρινούς και τεκμηριωμένου διαλόγου** μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών, με συμμετοχή -όπου απαιτείται- και της δημόσιας διοίκησης ως εγγυητή της διαδικασίας, ώστε να καταστούν αποδεκτές διεργασίες παραγωγής ή αξιοποίησης δευτερογενών υλικών, καθώς και προϊόντα ή υπηρεσίες που προωθεί η κυκλική οικονομία.

Πηγή: ΣΕΒ

- **Ταχύτατο εκσυγχρονισμό του νομοθετικού πλαισίου** προς την κατεύθυνση α) προαγωγής των δυνατοτήτων αξιοποίησης των αποβλήτων έναντι της απόρριψής τους και β) ενίσχυσης του οικολογικού σχεδιασμού και της προώθησης των «πράσινων» δημόσιων προμήθειων.

Πηγή: Ελληνική Εταιρία Ανάπτυξης Βιομάζας

- **Εφαρμογή κινήτρων και αντικινήτρων** ώστε να πάψει το γραμμικό μοντέλο να είναι η φθηνότερη επιλογή, όπως η διαμόρφωση και υιοθέτηση κριτήριων κυκλικότητας για αξιολόγηση χρηματοδότησης επενδυτικών προτάσεων αλλά και η κλιμακωτή επιβολή τελών ταφής, σύμφωνα και με την αρχή «όποιος ρυπαίνει πληρώνει».
- **Εύρυθμη λειτουργία της νέας αγοράς προϊόντων και υπηρεσιών κυκλικού χαρακτήρα** η οποία θα διασφαλίζεται από συνθήκες αθέμιτου ανταγωνισμού μέσω επιθεωρήσεων και ελέγχων για την τήρηση της νομιμότητας και επιβολή ποινών, όπου απαιτείται.
- **Καθορισμός προδιαγραφών στα δευτερογενή υλικά** από τους τελικούς αξιοποιητές σε συνεργασία με τους φορείς και τα συστήματα συλλογής, δημιουργούν τις συνθήκες άνθησης της κυκλικής οικονομίας ως ένα σύγχρονο πεδίο επιχειρηματικών επενδυτικών ευκαιριών.
- **Ενίσχυση των ελεγκτικών μηχανισμών** για την διασφάλιση καλής λειτουργίας της αγοράς και συνθηκών ισότιμου ανταγωνισμού
- **Κίνητρα, όπως κριτήρια κυκλικότητας στην χρηματοδότηση επενδύσεων** και αντικίνητρα, όπως η διαφορετική τιμολογιακή πολιτική στην απόρριψη υλικών πρέπει να εφαρμοστούν το συντομότερο, ώστε να πάψει το γραμμικό μοντέλο να είναι η φθηνότερη επιλογή.

Κόστος Ευκαιρίας

- Από τα **€200 εκατ. αξίας** των ανακυκλώσιμων υλικών, τα **€150 εκατ. χάνονται**
- **Καλύτερη αξιοποίηση απορριμμάτων** που θάβονται μπορεί να αποφέρει:

Κύκλος Εργασιών
€2 δισ.

Θέσεις Εργασίας
16,000

- **Καλύτερη αξιοποίηση δυναμικού βιομάζας** εκτιμάται ότι μπορεί να ικανοποιήσει το:

25% των συνολικών αναγκών ηλεκτροδότησης της χώρας

Δ14: Εμπόδια και κόστος ευκαιρίας στην Ελλάδα, Deloitte, 2018

Η κυκλική οικονομία είναι ένα οικονομικό σχέδιο. Πρέπει να εφαρμόσουμε το περιβόητο πια «όποιος ρυπαίνει πληρώνει».

Οικονομικά μεγέθη μελών ΣΕΒ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ
€362 δισ.
71% συνόλου*

ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ
€60 δισ.
48% συνόλου*

ΠΩΛΗΣΕΙΣ
€61 δισ.
46% συνόλου*

ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ ΚΕΡΔΗ
€3,3 δισ.**
42% συνόλου**

ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ
200.000
11% συνόλου ασφαλισμένων στο ΙΚΑ

ΜΙΣΘΟΙ
€5 δισ.
20% συνόλου***

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ
€2,2 δισ.
26% συνόλου***

ΦΟΡΟΣ ΕΠΙ ΚΕΡΔΩΝ
€1,1 δισ.
31% συνόλου****

* 17.454 δημοσιευμένοι ισολογισμοί χρήσης 2016 που περιλαμβάνονται στη βάση της ICAP
** κέρδη κερδοφόρων ως ποσοστό επί του συνόλου κερδών κερδοφόρων ICAP
*** ποσοστό επί του συνόλου τακτικών αποδοχών/ασφαλιστικών εισφορών ασφαλισμένων στο ΙΚΑ
**** ποσοστό επί του συνόλου εσόδων από φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων

Όραμα

Οραματιζόμαστε την Ελλάδα ως τη χώρα, που κάθε πολίτης του κόσμου θα θέλει και θα μπορεί να επισκεφθεί, να ζήσει και να επενδύσει.
Οραματιζόμαστε μια ανοιχτή, κοινωνικά υπεύθυνη και οικονομικά φιλελεύθερη χώρα-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που προτάσσει την ισχυρή ανάπτυξη ως παράγοντα κοινωνικής συνοχής. Θέλουμε μια Ελλάδα δυναμικό κέντρο της ευρωπαϊκής περιφέρειας, με στέρεους θεσμούς, ελκυστικό κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον, που προάγει τις εξαγωγές, την καινοτομία επιχειρηματικότητα, την παραγωγή και τις ποιοτικές υπηρεσίες, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη γνώση, τη συνοχή, τις ίσες ευκαιρίες και το κράτος δικαίου.

Αποστολή

Ηγεσία & Γνώση

Ο ΣΕΒ διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στον μετασχηματισμό της Ελλάδας σε μια παραγωγική, εξωστρεφή και ανταγωνιστική οικονομία, ως ανεξάρτητος και υπεύθυνος εκπρόσωπος της ιδιωτικής οικονομίας.

Κοινωνικός Εταίρος

Ο ΣΕΒ, ως κοινωνικός εταίρος που πιστεύει στη λειτουργία των θεσμών, προωθεί στα αρμόδια όργανα της Πολιτείας και της Ε.Ε. τις απόψεις και θέσεις της επιχειρηματικής κοινότητας.

Ισχυρός Εκπρόσωπος

Ο ΣΕΒ διαμορφώνει θέσεις, αναλύσεις και προτάσεις πολιτικής για την οικονομία, τη βιομηχανία, την καινοτομία, την απασχόληση, την παιδεία και τις εργασιακές δεξιότητες, τον κοινωνικό διάλογο, τη βιώσιμη ανάπτυξη, την εταιρική υπευθυνότητα.

Φορέας Δικτύωσης

Ο ΣΕΒ δικτυώνει τα μέλη του μεταξύ τους & με τα κέντρα αποφάσεων (εγχώρια και διεθνή), με στόχο τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας.

Σύγχρονες Επιχειρήσεις, Σύγχρονη Ελλάδα

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων
και βιομηχανιών

Ξενοφώντος 5, 105 57 Αθήνα
Τ: 211 5006 000
F: 210 3222 929
E: info@sev.org.gr
www.sev.org.gr

SEV Hellenic Federation
of Enterprises

168, Avenue de Cortenberg
B-1000 Bruxelles
Τ: +32 (0) 2 662 26 85
E: kdiamantouros@sev.org.gr

ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΤΕ ΜΑΣ
ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ

